

Bra arbetsmiljö är en jämställdhetsfråga

Allt fler kvinnor blir sjuka av sitt jobb. Kvinnor och män arbetar med olika uppgifter och utsätts därför för olika risker i jobbet. Lärdomar från Arbetsmiljöverkets arbete med kvinnors arbetsmiljö visar att det förebyggande arbetsmiljöarbetet är sämre i verksamheter där kvinnor är i majoritet.

Uppdraget Kvinnors arbetsmiljö, som pågått sedan 2011, har gett viktiga lärdomar om varför kvinnors sjuktal ökar och vad som behöver göras för att förhindra att kvinnor blir sjuka av jobbet.

– Arbetsmiljöverkets slutsats är att det krävs större förändringar än vad som hittills skett på arbetsplatserna vad gäller styrning, ledning, organisering och fördelning av resurser. I synnerhet inom kvinnodominerade verksamheter. Bara så kan vi i grunden påverka kvinnors och mäns arbetsvillkor och arbetsmiljö, säger Erna Zelmin-Ekenhem, generaldirektör på Arbetsmiljöverket.

Organisationen gör skillnaden

En viktig lärdom från uppdraget är att skillnaderna i arbetsmiljö och ohälsa mellan kvinnor och män inte har biologiska orsaker. När kvinnor och män har samma arbetsuppgifter, drabbas de som regel av samma besvär. Istället beror det på att arbetet är organiserat på olika sätt och att fördelningen av resurser ser olika ut.

– Det krävs ett genusmedvetet arbetsmiljöarbete för att komma tillrätta med strukturerna bakom kvinnors ökade ohälsa. Vi har nu ett bra kunskapsunderlag som kan användas. Frågorna behöver hanteras på ledningsnivå, där resurser fördelas och arbetet organiseras, inte på individnivå, säger Erna Zelmin-Ekenhem.

Fler medarbetare per chef i kvinnodominerat arbete

I en inspektionsinsats jämfördes arbetsmiljön inom den mansdominerade tekniska förvaltningen med den kvinnodominerade hemtjänsten i fler än 60 kommuner. Insatsen visade bland annat att antalet medarbetare per chef inom hemtjänsten är många gånger högre. Hemtjänsten har generellt också sämre kommunikation med beslutsfattare, färre stödfunktioner, mindre resurser i form av utrustning och sämre tillgång till bilar än den tekniska förvaltningen.

– Den ojämställdhet som råder i samhället återfinns även i arbetslivet. Kvinnors arbete värderas lägre, det råder obalans mellan krav och resurser och möjligheten till egenkontroll och återhämtning är liten i kvinnodominerade arbeten. Det resulterar i olika villkor och arbetsmiljörisker i kvinno- och mansdominerade arbeten, menar Erna Zelmin-Ekenhem.

Balans mellan krav och resurser

I kvinnodominerade sektorer, som vård och omsorg, har många en ohälsosam arbetsbelastning - både fysiskt tunga arbetsuppgifter men även en

emotionell belastning som är vanlig i kontaktyrken. Det är arbetsmiljörisiker som inte synliggörs och därför inte heller åtgärdas i tillräckligt hög grad.

– Arbetsgivare behöver bli mycket bättre på att kritiskt undersöka vilka arbetsuppgifter som kvinnor och män utför och analysera riskerna med olika arbetsmoment. Det är arbetsgivarens ansvar att se till att kraven i arbetet balanseras med rätt sorts resurser. Då blir arbetsmiljön bättre för både kvinnor och män, säger Erna Zelmin-Ekenhem.

Arbetsmiljöverkets viktigaste lärdomar:

- Arbetsmiljön på svenska arbetsplatser är ojämsställd; i kvinnodominerat arbete är förutsättningarna sämre, riskerna för ohälsa större och sannolikheten högre att arbetstagare slutar till följd av ohälsa eller missnöje.
- Alltför hög fysisk och emotionell belastning i kvinnodominerat arbete är följder av brister i arbetsmiljön som drabbar både kvinnor och män – det är inte en fråga om biologi utan om vilken belastning man utsätts för.
- Kvinnor och män som arbetar inom samma organisation eller yrke gör ofta olika saker, vilket påverkar belastningen i arbetsmiljön.
- De högsta sjuktalen är relaterade till organisatoriska och sociala faktorer i arbetsmiljön. De måste därför hanteras på organisatorisk nivå och inte på individnivå. Alla nivåer i organisationen måste se till att kraven i arbetet balanseras med rätt resurser.
- För att komma tillrätta med problemen med den ojämsställda arbetsmiljön inom offentlig sektor krävs åtgärder på central, politisk nivå. Dit når inte vår tillsyn i tillräcklig utsträckning.
- Det måste till ett ökat engagemang och en större samverkan mellan olika aktörer med ansvar för arbetsmiljöarbetet: arbetsgivare, arbetstagare, företagshälsovård och myndigheter.

Läs debattartikel i Svenska Dagbladet "[Arbetsmiljöverket: Bryt ökningen av kvinnors ohälsa](#)"

Ta del av [Vitboken om Kvinnors arbetsmiljö](#).

Läs hela [rapporten](#).

För mer information kontakta:

Boel Callermo, avdelningschef tillika ansvarig för regeringsuppdraget Kvinnors arbetsmiljö, telefon 010 730 92 87.

Minke Wersäll, projektledare för Kvinnors arbetsmiljö, telefon 010-730 97 45.

Presstjänsten, telefon 010-730 91 55